

Göç ve Kadın: Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Bir Değerlendirme

Gülcan URHAN¹

GİRİŞ

Göç, dünya genelinde milyonlarca insanın yaşamlarını değiştiren karmaşık bir süreçtir ve toplumsal cinsiyet bu sürecin önemli bir boyutunu oluşturmaktadır. Dünya Göç Örgütü'nün (IOM) yayınladığı Dünya Göç Raporu'na göre; 2019 yılında doğdukları ülkenin dışında yaşayan göçmen sayısı 272 milyondur. Bu nüfusun %48'i kadınlardan oluşmaktadır (IOM, 2020:3). Ancak göçmen kadınları tanımlarken sadece coğrafi yer değiştirmekten bahsetmek göçün kadınlar üzerindeki etkisi ya da göç öncesi, göç süreci ve sonrasında deneyimlerini anlamakta yetersiz kalmaktadır. Coşkun'un da isabetle belirttiği gibi, göçmen kadınlar tanımlaması, sözlük anlamının ötesinde, kadınların göç sürecinde cinsiyete dayalı deneyimlerinin özgünlüğü ve uluslararası göçteki konumunu belirtmek için de kullanılmaktadır. Zira kadın ve erkek arasındaki eşit olmayan ilişkiler göçün ve ilişkili olduğu sürecin temelini oluşturabilmektedir. Morokvasic'in 1970'lerde yaptığı öncü çalışmada, göçün kadınların sadece ekonomik güçlüklerle karşı gösterdiği zorunlu bir yanıt olmadığını aynı zamanda toplumsal cinsiyetleri temelinde baskıcı ataerkil sosyal ilişkilerden bir kaçış olduğunu vurgulamaktadır (Akt. Coşkun, 2017:1302). Diğer yandan göç eden kadınlar, toplumlarını terk edip yeni bir yere yerleştiklerinde, sadece coğrafi olarak değil aynı zamanda toplumsal cinsiyet rolleri, kimlikleri ve deneyimleri açısından da yeni bir dünya ile karşılaşmaktadır.

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Üniversitesi, Cerrahpaşa Sosyal Hizmet Bölümü, gulcan.urhan@iuc.edu.tr, ORCID iD: 0000-0002-2259-137X

şekilde düzenlenebilir. Ayrıca verilecek eğitimlerle kadınlar haklarını öğrenmeleri ve topluma katkı sunma konusunda istekleri artırılabilir.

- Sağlık Hizmetleri: Bu kapsamda cinsel eğitim, aile planlaması, doğum kontrolü ve cinsel yolla bulaşan hastalıkların önlenmesi gibi konuları içeren eğitimler koruyucu-önleyici işlev görebilir.

Bu hizmet ve programların bütünsel yaklaşımla ele alınarak uygulanması ve sorunların çözümünde yerel koşullar ve ihtiyaçlar göz önünde bulundurularak müdahalelerin planlanması önemlidir. Ayrıca, kadın göçmenlerin sorunların çözümüne aktif katılımının sağlanmasının daha etkili sonuçlar vereceği düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akgüç, M. ve Parasnis, J. (2023). Occupation–Education Mismatch of Immigrant Women in Europe. *Soc Indic Res* (2023). <https://doi.org/10.1007/s11205-023-03066-0> (Erişim Tarihi 13.09.2023).
- Akın, A., Esin, Ç. ve Çelik, K. (2006). Kadının Sağlık Hakkı ve Dünya Sağlık Örgütünün Avrupa’da Kadın Sağlığının İyileştirilmesine Yönelik Stratejik Eylem Planı. Hacettepe Üniversitesi Kadın Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi. (<https://dspace.ceid.org.tr/xmlui/handle/1/72>) (Erişim Tarihi: 14.09.2023).
- Aksoy, Ş. ve Kabasakal, Z. (2023). Göçü Cinsiyet ve Toplumsal Cinsiyet Rollerini Açısından Ele Alan Çalışmaların İncelenmesi, *International Academic Social Resources Journal*, (e-ISSN: 2636- 7637), 8,(47), 2252- 2258. DOI: <http://dx.doi.org/10.29228/ASRJOURNALS.67876>
- Boyd M. ve Grieco E. (2013). Women and Migration: Incorporating Gender into International Migration Theory. *The Online Journal of the Migration Information Source*. <https://www.migrationpolicy.org/article/women-and-migration-incorporating-gender-international-migration-theory> (Erişim Tarihi: 11.05.2018)
- Buz, S. (2007). Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18 (2), 37-50.
- Costa G. ve Ewert B. (2014). Cities of Migration: The Challenges of Social Inclusion, inC. Ranci, T. Brandsen ve S Sabatinelli ed.), *Social Vulnerability in European Cities The Role of Local Welfare in Times of Crisis*, London: Palgrave Macmillan.
- Coskun, E. (2016). Türkiye’nin göç rejiminde toplumsal cinsiyet faktörü: Ugandalı göçmen kadınlar örneği. *Fe Dergi*, 8, 90-104.
- Coşkun, E. (2017). Türkiye’de Kağıtsız Göçmen Kadınlar ve Sosyal Hizmetler. *Çalışma ve Toplum*. 3(54): 1219-1315.
- Çaman, Ö. K. ve Özvarış, Ş. B. (2010). Uluslararası Göç ve Kadın Sağlığı. *Sağlık ve Toplum*, 20(4), 3-14. <https://ssyv.org.tr/wp-content/uploads/2019/08/UluslararasıC4%B1-Göç-ve-KadınC4%B1n-SağlıkC4%B1g%C4%B1.pdf> (Erişim Tarihi: 14.09.2023)

- Dedeoğlu, S. (2011). Türkiye’de Göçmenlerin Sosyal Dışlanması: İstanbul Hazır-Giyim Sana-yinde Çalışan Azerbaycanlı Göçmen Kadınlar Örneği. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66(1), 27-48.
- Dedeoğlu, S. ve Gökmen, Ç. E. (2020). Göç Teorileri, Göçmen Emeği ve Entegrasyon: Kadın-ların Yeri. (D. Daniş ve K. Biehl Ed.), *Toplumsal Cinsiyet Perspektifinden Göç Araştırmalarında Kadının Yeri*, 18-37. İstanbul: Göç Araştırmaları Derneği.
- Fleury, A. (2016). Understanding Women and Migration: A Literature Review. *Knomad Working Paper*, 8. <https://www.knomad.org/publication/understanding-women-and-migration-literature-review-annex-annotated-bibliography> (Erişim Tarihi: 14.09.2023).
- IOM (2013). *Uluslararası Göç Hukuku/Göç Terimleri Sözlüğü No:31*. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml31_turkish_2ndedition.pdf (Erişim Tarihi: 13.09.2023)
- IOM (2020). *World Migration Report 2020* https://publications.iom.int/system/files/pdf/wmr_2020.pdf (Erişim Tarihi: 13.09.2023).
- İçduygu, A. ve Diker, E. (2017). Labor Market Integration of Syrian Refugees in Turkey: From Refugees to Settlers. *The Journal of Migration Studies*, 3:1, 12-35. <http://www.gam.gov.tr/files/5-2.pdf> (Erişim Tarihi 15.05.2018).
- Jønsson, H. V., E. Onasch, S. Pellander, ve M. Wickström (2013). *Migrations and Welfare States Policies, Discourses and Institutions*. Helsinki: NordWel.
- Kandiyoti, D. (2004). Identity and its Discontents: Women and the Nation, *Women Living Under Muslim Laws Design (WLUML) DOSSIER 26*, A Collection of Articles, 45-58.
- Kofman, E., Phizacklea, A, Raghuram, P ve Sales, R (2020). *Gender and International Migration in Europe*. London: Routledge.
- Künüroğlu, F., Acar, B. ve Dönmez, U. B. (2021). Kesişimsel Ayrımcılık: Tanım, Kapsam ve Kesişimsellik Perspektifinden Göç Araştırmaları. *Nesne*, 9(22), 1013-1026. DOI: 10.7816/nesne-09-22-15
- Lutz, H. (2013). Domestic Workers and Migration. *The Encyclopedia of Global Human Migration*. doi:10.1002/9781444351071.wbeghm1
- Lutz, H. ve Palenga-Möllnbeck, E. (2011). Care, Gender and Migration: Towards a Theory of Transnational Domestic Work Migration in Europe. *Journal of Contemporary European Studies*, 19:3, 349-364. DOI:10.1080/14782804.2011.610605
- Nasser-Eddin, N. (2017) Gender performativity in Diaspora Syrian Refugee Women in the UK. (J. Freedman, Z. Kivılcım ve N. Ö. Baklacioğlu ed.). *A Gendered Approach to the Syrian Refugee Crisis*. New York: Routledge, 142-154.
- Oğuz, M. ve Özçevik, Ö. (2014). Integration and Urban Mobility of Migrant Women: Pilot Project Findings Based on Knowledge and Experience Transfer, *ITU A|Z*, 11: (2), 291-305.
- O’Neil, T, Fleury A. ve Foresti M. (2016). Women on the Move Migration, Gender Equality and the 2030 Agenda for Sustainable Development. Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) brief series. <https://www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/resource-documents/10731.pdf> (Erişim Tarihi:11.05.2018).
- Öngen, M. ve Kırca, N. (2020). Mülteci ve Göçmen Kadınlarda Kadın Sağlığı Sorunları. *Atatürk Üniversitesi Kadın Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 55-69.
- Toksöz, G., Erdoğan, S. ve Kaşka S. (2012). *Türkiye’ye Düzensiz Emek Göçü ve Göçmenlerin İşgücü Piyasasındaki Durumları*. Ankara: Uluslararası Göç Örgütü Yayınevi.